

Uzroci emigriranja mladih

Peruško, Mirjana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:772540>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-30**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

MIRJANA PERUŠKO

UZROCI EMIGRIRANJA MLADIH

Završni rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

MIRJANA PERUŠKO

UZROCI EMIGRIRANJA MLADIH

Završni rad

JMBAG: 3009971368606 , izvanredna studentica

Studijskismjer: management i poduzetništvo

Predmet: Ljudski resursi i ekonomija rada

Znanstveno područje:

Znanstveno polje:

Znanstvena grana:

Mentorica: Prof.dr.sc. Marija Bušelić

Pula, srpanj 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Mirjana Peruško, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera management i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Mirjana Peruško

U Puli, 08.07. 2016. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Mirjana Peruško dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrileu Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Uzroci emigriranja mladih“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 08.07.2016.

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MIGRACIJE STANOVNIŠTVA - MLADIH.....	3
2.1. Pojam i tipovi migracija stanovništva.....	3
2.2. Uzroci migriranja mladih.....	5
2.3. Učinci migracija.....	6
2.4. Posljedice migracija mladih.....	7
2.5. „Odljev mozгова“.....	8
3. MIGRACIJSKA KRETANJA.....	10
3.1. Migracijska kretanja stanovništva Republike Hrvatske.....	10
3.2. Migracijski informacijski centar.....	13
4. NEZAPOSLENOST KAO UZROK MIGRACIJA U RH.....	15
4.1. Pojam nezaposlenosti.....	15
4.2. Struktura nezaposlenosti.....	17
4.2.1. Nezaposlenost prema razini obrazovanja.....	19
4.2.2. Nezaposlenost prema dužini trajanja nezaposlenosti.....	19
4.3. Nezaposlenost i potražnja za radnom snagom.....	21
4.4. Usporedba sa europskim zemljama prema anketnoj nezaposlenosti.....	24
5. MOGUĆA RJEŠENJA NEZAPOSLENOSTI I EMIGRIRANJA MLADIH.....	26
5.1. Aktivne mjere suzbijanja nezaposlenosti.....	26
5.1.1. Indirektne mjere suzbijanja nezaposlenosti.....	26
5.1.2. Direktne mjere suzbijanja nezaposlenosti.....	27
5.2. Samozapošljavanje.....	32
5.3. Investicije i gospodarski razvoj kao čimbenici zapošljavanja.....	34
6. ZAKLJUČAK	37
LITERATURA.....	39
POPIS TABLICA.....	41
POPIS GRAFIKONA.....	42
SAŽETAK.....	43
SUMMARY.....	44

1. UVOD

Migracije stanovništva svoje začetke bilježe duboko u povijesti. Glavni pokretač migracija je bježanje od loših i težnja za boljim uvjetima života, a oni su onda kao i danas pretežno bili vezani uz ekonomske, političke i geografske čimbenike. Svaka migracija kao prostorno kretanje stanovništva implicira za stanovništvo koje je njome obuhvaćeno područje podrijetla i područje doseljenja, te prema tome i sastavnice migracija, imigracije kao useljavanje i emigracije kao iseljavanje stanovništva.

Najveću pozornost u suvremenim vanjskim migracijama svjetskih razmjera privlače migracije iz zemalja u razvoju u razvijene zemlje. Naša zemlja je tradicionalno migracijska i iseljenička zemlja, te se kroz povijest mijenjaju modaliteti migracija koji su pod utjecajem razlika između dosegnute razine društveno-gospodarskog razvitka naše zemlje i zemalja imigracije ili emigracije hrvatskog stanovništva.

Predmet istraživanja ovog rada su uzroci emigriranja mladih koje možemo sagledati općenito sa ekonomskih, društvenih i prirodnih aspekata, a kao glavni uzrok emigriranja mladih navodi se nezaposlenost. Nezaposlenost uz inflaciju predstavlja jedan od najtežih ekonomskih problema današnjice. U svakom gospodarstvu predstavlja propuštanje proizvodnje i prihoda, izaziva visoke fiskalne troškove, umanjuje vrijednost ljudskog kapitala, te povećava neravnopravnost među ljudima.

Nakon uvoda, u drugom poglavlju govori se o pojmu i tipovima migracija, uzrocima migriranja mladih navedeni kroz potisne i privlačne faktore, a koji čine gospodarske odrednice migracija. Zatim se navode učinci i posljedice migracija mladih, te se govori o „odljevu mozgova“ kao specifičnom obliku migracija. Treće poglavlje prikazuje migracijsko kretanje stanovništva Republike Hrvatske, te kako se putem Migracijskog informacijskog centra dolazi do potrebnih informacija, savjeta i usluga upućivanja migranata u zemlje imigracije. Kroz četvrto poglavlje obrađena je nezaposlenost kao jedan od glavnih razloga napuštanja zemlje odnosno emigriranja mladih i to kroz pojam nezaposlenosti, te je putem grafikona i tablica prikazana struktura nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj, zatim se prema strukturi nezaposlenosti i prijavljenim slobodnim radnim mjestima utvrđuje o kakvoj se neusklađenosti (nezaposlenosti) radi. Također se uspoređuje i nezaposlenost Republike Hrvatske sa zemljama Europske unije i to prema anketnoj nezaposlenosti. U petom poglavlju opisana su moguća rješenja nezaposlenosti i emigriranja mladih kroz aktivne mjere suzbijanja

nezaposlenosti, kroz mogućnost samozapošljavanja, te investicije i gospodarski razvoj kao čimbenike novih zapošljavanja.

U zaključku se navodi rezime rada temeljen na usvojenim saznanjima prilikom proučavanja teme završnog rada.

Na kraju rada nalazi se popis korištene literature, internet stranica, popis tablica i grafikona, te sažetak rada.

2. MIGRACIJE STANOVNIŠTVA - MLADIH

2.1. Pojam i tipovi migracija stanovništva

„Pojam migracije stanovništva (mehaničko kretanje) označava prvenstvenu pokretljivost, odnosno prostornu mobilnost stanovništva. Pojam mobilnosti stanovništva širi je od pojma migracije, jer je migracija prostorna mobilnost stanovništva i kao takva samo jedan oblik ukupne mobilnosti stanovništva“.(Wertheimer-Beletić, 1999. str.281)

Migracijom u širem smislu smatramo bilo koji oblik preseljenja, privremenog ili trajnog mijenjanja mjesta boravišta, dok se migracija u užem smislu odnosi samo na trajne promjene mjesta boravišta.

Osoba koja sudjeluje u migraciji odnosno osoba koja mijenja svoje stalno prebivalište kao u unutarnjoj tako i u vanjskoj migraciji naziva se migrant. Migrant predstavlja jedinicu stanovništva koje migrira.

Postoje razni tipovi migracija koji su izvedeni prema različitim kriterijima:

1) **prema kriteriju državnih granica** razlikujemo *unutarnje i vanjske migracije*

Unutarnje migracije su migracije čije je polazište i odredište unutar granica jedne države, dok kod vanjskih migracija se polazište nalazi unutar granica, a odredište izvan granica jedne države. *Vanjske migracije* uzrokuju promjenu broja stanovnika i u zemlji polazišta i u zemlji odredišta, pa se tako u jednoj zemlji broj stanovnika smanjuje dok u drugoj zemlji raste. Unutarnja migracija ne mijenja broj stanovnika neke zemlje, već samo razmještaj stanovnika unutar nje. I unutarnje i vanjske migracije za određenu zemlju imaju različite demografske, gospodarske, socijalne, političke i druge posljedice. Unutarnje migracije u odnosu na vanjske više su spontane i slobodne, dok se kod vanjskih migracija više respektira postojeće zakonodavstvo odnosno određena migracijska politika. Najčešće unutarnje migracije su u smjeru selo-grad. Migracije selo-grad imaju važnu ulogu u zemljama u razvoju, dok migracije grad-grad ili grad-predgrade više prevladavaju u razvijenim zemljama. Vanjske migracije prema njihovom prostornom dometu mogu biti: međudržavne, interkontinentalne i intrakontinentalne. Kad govorimo o vanjskim migracijama koje su u posljednje vrijeme sve intenzivnije moramo spomenuti brojne čimbenike koji su omogućili ili olakšali takva

migracijska kretanja. To su : opći razvoj prometa, uspostavljanje međunarodnih ugovora o socijalnom i zdravstvenom osiguranju radnika po načelima reciprociteta, mogućnosti osiguranja zaposlenja bilo izravnim kontaktima ili posredstvom sindikalnih ili drugih organizacija, mogućnosti dvojezične nastave u školama za djecu iseljenika itd.

2) **prema kriteriju vremena** razlikujemo *definitivne i privremene migracije*

Definitivne migracije (migracija u užem smislu) podrazumijevaju promjenu mjesta stalnog boravka i to u vanjskim i u unutarnjim migracijama. Utječu na ukupan broj stanovnika, na demografske i ostale strukture stanovništva, te obuhvaćaju cijelu obitelj, a ne samo ekonomski aktivno stanovništvo.

Privremene migracije (migracije u širem smislu) obuhvaćaju ekonomski aktivno stanovništvo koje privremeno migrira iz ekonomskih razloga u drugu zemlju ili drugo područje iste zemlje. Privremene migracije mogu postati i definitivne migracije na koje utječu brojni gospodarski, društveni i drugi čimbenici. Možemo ih svrstati u tri oblika: privremene migracije u užem smislu, sezonske migracije i dnevne migracije.

Privremenom migracijom u užem smislu se smatra migracija radne snage na određeno vrijeme iz mjesta stalnog boravka u mjesto privremenog boravka zbog zaposlenja ili višeg dohotka. Ovakav oblik migracije proizlazi iz neusklađenosti ponude i potražnje za radom na određenom području. Sezonske migracije podrazumijevaju migracije radne snage zbog sezonskog zaposlenja. Ovaj oblik migracije javlja se godišnje periodično i nema nikakve izravne demografske posljedice. Najčešće se javljaju u djelatnosti poljoprivrede i ugostiteljstva. Dnevne migracije predstavljaju kretanje (putovanje) radne snage od mjesta stalnog boravka do radnog mjesta. Najčešće se odvijaju na relaciji selo-grad ili selo-manja industrijska naselja. Takav tip migracije ne stvara nikakve demografske efekte s obzirom da se ljudi nakon završetka posla vraćaju u mjesto prebivališta.

3) **prema kriteriju uzroka** razlikujemo *ekonomske i neekonomske migracije*

Ekonomske migracije se mogu definirati kao kretanje stanovništva iz mjesta podrijetla u određeno mjesto migracije iz ekonomskih razloga kako bi se postigli bolji životni uvjeti, viši dohodak itd. U ekonomskim migracijama sudjeluju osobe svih razina obrazovanja ovisno o potražnji za radnom snagom u zemlji imigracije.

Neekonomске migracije su svi oblici migracija uvjetovani neekonomskim razlozima i to političkim, individualno-psihološkim, obiteljskim, zdravstvenim, klimatskim i drugima.

4) **prema kriteriju voljnosti** razlikujemo *dobrovoljne i prisilne migracije*

Prisilne migracije podrazumijevaju migriranje kada osoba mora migrirati i nema mogućnosti izbora. Razlozi prisilne migracije su politički sukobi (ratovi), prirodne katastrofe (potresi, poplave i dr.), degradacija okoliša iz raznih ekoloških razloga.

Dobrovoljne migracije su one u kojoj migrant slobodno odlučuje hoće li migrirati ili ne.

5) **prema kriteriju organiziranosti** razlikujemo *organizirane i spontane (stihijske) migracije*

Organizirane migracije su one u kojima migrant unaprijed zna područje emigracije i imigracije, te prednosti koje mu ono donosi. Ovakve migracije uglavnom su društveno poželjne, a mogu biti motivirane ekonomskim i neekonomskim razlozima.

Spontane (stihijske) migracije vođene su ekonomskim motivima, te prevladavaju nad organiziranim migracijama. (Wertheimer-Beletić, 1999.)

2.2. Uzroci migriranja mladih

Uzroke migriranja mladih može se odrediti kao potisne razloge zbog kojih pojedinci napuštaju zemlju (pushfactors) i privlačne razloge zbog kojih pojedinci odabiru neku drugu, konkretnu zemlju (pullfactors).

Potisni razlozi su :

- nezaposlenost,
- loše ekonomske prilike u matičnoj zemlji,
- nestabilna politička situacija,
- diskriminacija,
- neslaganje sa vrijednosnim sustavom zajednice,
- nepovoljni uvjeti osobnog razvoja

Privlačni razlozi su:

- bolje ekonomske prilike u zemlji imigracije,
- bolja mogućnost zapošljavanja
- veće zarade,
- bolji životni uvjeti,
- stabilnija životna situacija,
- povoljnije prilike za profesionalno napredovanje (Šverko,2004.)

I potisne i privlačne razloge napuštanja zemlje možemo svrstati u gospodarske odrednice migracije. Pošto smo utvrdili da su glavni motivi migracije gospodarske prirode, također moramo spomenuti i ostale negospodarske odrednice migracije koje također dominiraju u pojedinačnim slučajevima, a to su: demografski, geografski i socijalni čimbenici.

Demografski čimbenici često potiču na migriranje budući da su područja sa visokim prirodnim prirastom uglavnom slabije razvijena i gušće naseljena, te upravo to potiče na migriranje u područja sa nižim prirodnim prirastom, koja imaju viši stupanj razvoja i rjeđu naseljenost.

Uzroci pojedinih migracija mogu biti geografskog karaktera, pa tako povoljnija klima često privlači stanovništvo zbog povoljnijih životnih prilika, prometne povezanosti, a posebno zbog zdravstvenih razloga.

U pojedinim slučajevima presudni faktori mogu biti opći uvjeti života i to bolje mogućnosti za školovanje djece, za rekreaciju, svestranije korištenje slobodnog vremena, bogatiji kulturni život kao što su razne priredbe i manifestacije, tada govorimo o socijalnim čimbenicima migracije.

Pored svih ovih čimbenika vrlo je važno spomenuti i političke čimbenike ili uzroke koji zbog ratova i drugih nepogoda pokreću masovne migracije prognanika i izbjeglica.

2.3. Učinci migracija

Migracija ili mehaničko kretanje stanovništva djeluje na veličinu ukupnog stanovništva i njegov prostorni razmještaj, na stopu nataliteta i mortaliteta, te na strukturu stanovništva određenog područja. Navedene promjene istodobno djeluju i u mjestu polazišta i u mjestu odredišta migracija.

Migracijom stanovništva stvaraju se dva vremenska učinka:

- 1) trenutačni učinak - očituje se u tome što migracija stanovništva trenutno mijenja ukupan broj stanovnika i njegovu strukturu u mjestu polazišta i u mjestu odredišta.
- 2) dugoročni učinak - proizlazi iz trenutačnog učinka, a očituje se u tome da će mlado stanovništvo koje odlazi rađati djecu, sklapati brakove, razvoditi se i umirati u mjestu odredišta što bi to isto stanovništvo doživjelo u mjestu polazišta da se nije selilo. Na taj način obogaćuje mjesto odredišta, a osiromašuje mjesto polazišta.

S obzirom da emigrira stanovništvo određenje strukture (najčešće mlado stanovništvo određenog spola) u mjestu odredišta se mijenjaju pojedine strukture stanovništva koje djeluju na natalitet i mortalitet. (Wertheimer-Beletić, 1999.)

2.4. Posljedice migracija mladih

Posljedice migracija mladih prvenstveno se očituju u demografskom karakteru stanovništva. Migracije utječu na brojnost stanovništva, na natalitet i mortalitet, te na strukturu stanovništva (demografsku, ekonomsko-socijalnu, narodnosnu i drugu). Emigriranje mladih izaziva negativne demografske trendove, prirodnu depopulaciju i povećan udio starog stanovništva.

Hrvatska u posljednjih dvadesetak godina bilježi veliko iseljavanje mladog i visokoobrazovanog stanovništva, a u zadnje vrijeme bilježi se porast i iseljavanje ne samo pojedinaca, već i cijelih obitelji. Svi ti mladi ljudi koji se ise, u većini slučajeva se ne vraćaju jer u drugim državama zasnivaju obitelji, a to znatno utječe na demografsku sliku Hrvatske.

Projekcije stanovništva pokazuju da se broj radno aktivnog stanovništva Hrvatske smanjuje, dok je broj starog i ovisnog stanovništva u porastu. Također prema sadašnjim trendovima stanovništvo Hrvatske moglo bi se smanjiti za 6,1% u razdoblju od 2005. do 2025. godine i za 19% do 2050. godine. Skupina stanovništva u dobi od 60 i više godina povećavati će se sa trenutačnih 22% na 29,5% do 2025. godine, odnosno na 35,5% do 2050. godine. Pošto su države članice Europske Unije također suočene sa sličnim demografskim trendovima, Hrvatska neće moći uvoziti radnu snagu samo iz država članica Europske unije, već će morati uvesti promjene u migracijskoj politici koje će obuhvaćati i građane trećih država.

Migracijska politika Hrvatske morat će biti usuglašena sa migracijskom politikom Europske unije koja će u nadolazećem periodu biti fazi izgradnje. (Hrvatski radio Vukovar, 2016.)

Također vrlo je važno spomenuti da su posljedice migracija mladih i ekonomskog karaktera, gdje je glavni motivator emigriranja mladih nezaposlenost. Emigriranje mladog stanovništva ima negativan utjecaj na gospodarski razvoj matične zemlje koji se očituje kroz: niži rast BDP-a percapita, usporavanje ekonomskog rasta, smanjenje konkurentnosti, te ima negativan utjecaj na socijalne i mirovinske sustave.

Društvene posljedice emigriranja mladih vidljive su kroz gubitak uloženog kapitala odnosno mladi koji se iseljavaju odnose sa sobom prethodne investicije društva i obitelji u njihov odgoj i školovanje. Država im omogućuje kvalitetno školovanje, dobrim studentima dodjeljuje stipendije, te omogućuje profesionalno usavršavanje, ali vrlo je česta pojava da upravo takvi slučajevi koji su društvu najpotrebniji odlaze i pronalaze bolje zaposlenje u drugim zemljama. Odlazak vrhunskih stručnjaka popularno se naziva „odljev mozgova“.

2.5. Odljev mozgova

Specifičan oblik migracije je odlazak visokoobrazovnih stručnjaka, znanstvenika i intelektualaca iz neke zemlje koji se u literaturi naziva „odljev mozgova“ (engl.braindrain). „Odljev mozgova“ postoji u svim zemljama, ali najčešći je iz zemalja u razvoju u razvijene zemlje (prvenstveno SAD, Kanadu i Veliku Britaniju). Pojam „braindrain“ („odljev mozgova“) se prvi puta javlja u Velikoj Britaniji, Kraljevsko Statističko društvo 1962. godine, da bi njome označilo migraciju znanstvenika, inženjera i tehničkih kadrova iz Velike Britanije u Sjevernu Ameriku, te je otada pojam ušao u opću uporabu. Emigracija vrhunskih stručnjaka i znanstvenika iz zemalja u razvoju vrlo je učestala i predstavlja negativne posljedice razvoja njihove matične zemlje.

Uzroci „odljeva mozgova“ su nezaposlenost, niske plaće u matičnim zemljama, radna nesigurnost, te nedovoljan angažman države u poboljšanju uvjeta znanstvenog i istraživačkog rada, pa svi ovi faktori spadaju u potisne razloge napuštanja zemlje, dok kao privlačne razloge emigracije u inozemstvo možemo navesti bolje znanstveno usavršavanje, složenije istraživačke poslove, bolje uvjete rada, te mogućnost samoaktualizacije.(Šverko, 2004.)

„Odljev mozgova“ u velikoj mjeri zahvaća i Hrvatsku, te je nažalost postao normalna pojava. Nekad su odlazili samo rijetki pojedinci, a danas se to pretvorilo u masovnu pojavu, što bi značilo da ne emigriraju samo istaknuti znanstvenici i intelektualci već i oni „prosječni“. Pretpostavlja se da svaki treći Hrvat s diplomom u ruci svoje znanje i talente stavlja na raspolaganje nekoj drugoj zemlji. Procjena stope odlaska obrazovnog stanovništva iz zemlje iznosi alarmantnih 29,4 %. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje broj osoba s evidencije nezaposlenih koje su se zaposlile u inozemstvu tijekom prvih 11 mjeseci 2014. godine iznosio je 3484, a od toga 1029 u dobi od 15 do 29 godina. Zemlje destinacije u kojima su se hrvatski državljani najviše zapošljavali su Njemačka, Austrija, Italija, Slovenija i Belgija. Upravo te zemlje su zbog neuravnotežene ponude i potražnje kvalificirane i visokokvalificirane radne snage razvile takvu migracijsku politiku koja privlači takvu radnu snagu.

Na „odljev mozgova“ iz Hrvatske trebalo bi djelovati promjenama okolnosti koje će povećati motivaciju istaknutih znanstvenika i stručnjaka za ostanak. Studentima i mladim intelektualcima trebalo bi omogućiti da koriste stečena znanja, da napreduju i da ostvare uspješnu profesionalnu karijeru. Također bi trebalo osigurati bolje uvjete znanstvenog i istraživačkog rada kao i podršku države u tom području.

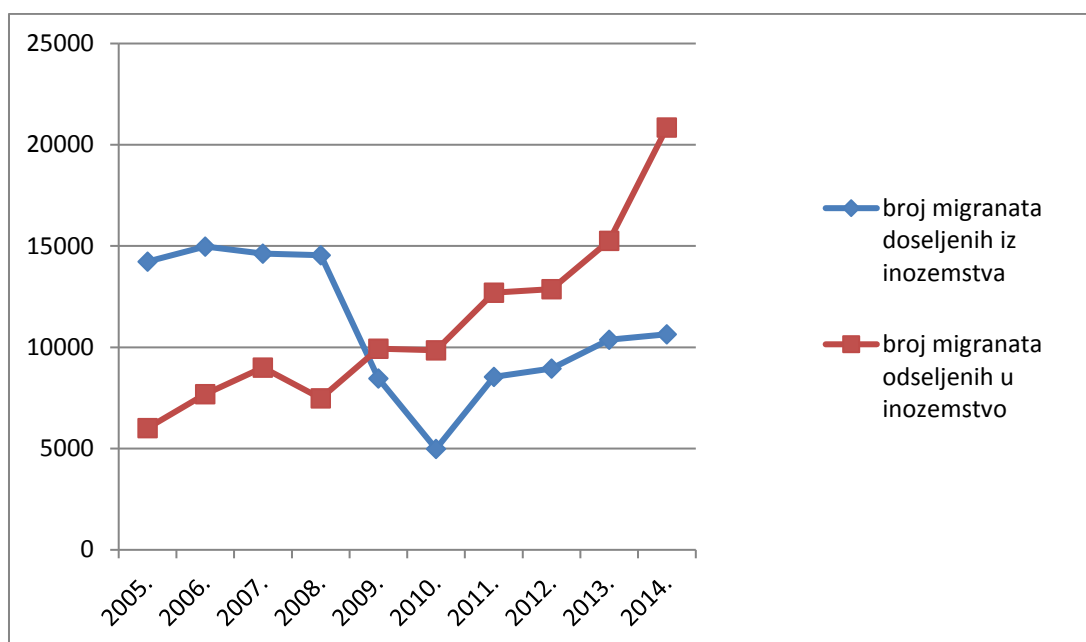
3. MIGRACIJSKA KRETANJA

3.1. Migracijska kretanja stanovništva Republike Hrvatske

Osnovne sastavnice migracije stanovništva su imigracija (iseljavanje, doseljavanje) i emigracija (iseljavanje, odseljavanje). Imigracija čini pozitivnu sastavnicu ukupnog kretanja stanovništva i njezino povećanje uzrokuje porast broja stanovnika dok emigracija čini negativnu sastavnicu ukupnog kretanja stanovništva i utječe na smanjenje broja stanovnika određenog područja. Razlika između broja useljenih (imigriranih) u određenu zemlju i iseljenih (emigriranih) iz dotične zemlje u određenom razdoblju naziva se migracijski saldo ili migracijska bilanca. Ako je broj imigriranih veći od broja emigriranih tada je migracijski saldo pozitivan, a ako je broj emigriranih veći od broja imigriranih imamo negativan migracijski saldo. Ako se broj imigriranih poklapa sa brojem emigriranih tada govorimo o nultom migracijskom saldu ili ravnotežnoj migracijskoj bilanci. (Wertheimer-Beletić, 1999.)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku dokument „Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2014.“ prikazuje da je u Republiku Hrvatsku u 2014. godini doselilo iz inozemstva 10683 osoba, a u inozemstvo se odselilo 20858 osoba, stoga je migracijski saldo bio negativan i iznosio je -10220 osoba.

Grafikon 1. Saldo migracije stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom od 2005.- 2014.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2014., http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/07-01-02_01_2015.htm

Hrvatska je u razdoblju od 2005. do 2008. godine imala pozitivan migracijski saldo, a od 2009. do 2014. godine negativan migracijski saldo i u stalnom je porastu (tablica 1.). U razdoblju od 2005. do 2014. godine iz Hrvatske je otišlo 111690 osoba, a od početka ekonomske krize 2009. do kraja 2014. godine emigriralo je 81496 osoba. Samo je u 2014. u odnosu na 2013. godinu emigriralo 5596 osoba više, a u odnosu na 2012. godinu 7981 osoba više.

Tablica 1: Vanjska migracija stanovništva Republike Hrvatske

Godine	Doseljeni iz inozemstva	Odseljeni u inozemstvo	Migracijski saldo
2005.	14 230	6 012	8 218
2006.	14 978	7 692	7 286
2007.	14 622	9 002	5 620
2008.	14 541	7 488	7 053
2009.	8 468	9 940	-1 472
2010.	4 985	9 860	-4 875
2011. ¹⁾	8 534	12 699	-4 165
2012. ¹⁾	8 959	12 877	-3 918
2013. ¹⁾	10 378	15 262	-4 884
2014. ¹⁾	10 638	20 858	-10 220

1) Radi usklađivanja s međunarodnim standardima i pravnom stečevinom Europske unije podaci statistike vanjske migracije od 2011. obrađuju se prema novoj metodologiji.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2014., http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/07-01-02_01_2015.htm

Broj odseljenih mladih osoba (mladih od 30 godina) u 2014. godini (tablica 2.) iznosio je 6765 od ukupnog broja emigriranih kojih je tijekom te godine bilo 20858 ili u postotku 32% mladih osoba i od toga 55% muškaraca i 47% žena. Također je vidljivo da mladi najviše odseljavaju u dobi od 25-29 godina, kojih je te iste godine bilo 2736.

Tablica 2: Vanjska migracija stanovništva u 2014. prema starosti i spolu

Starost	Doseljeni iz inozemstva			Odseljeni u inozemstvo		
	ukupno	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene
Ukupno	10 638	5 672	4 966	20 858	11 602	9 256
0 – 4	313	168	145	284	145	139
5 – 9	213	109	104	721	355	366
10 – 14	256	127	129	611	302	309
15 – 19	699	402	297	787	410	377
20 – 24	1 275	636	639	1 626	854	772
25 – 29	1 473	775	698	2 736	1 500	1 236
30 – 34	1 118	582	536	2 440	1 396	1 044
35 – 39	931	540	391	2 201	1 294	907
40 – 44	807	454	353	2 034	1 172	862
45 – 49	712	431	281	1 731	1 046	685
50 – 54	592	324	268	1 469	901	568
55 – 59	551	253	298	1 189	661	528
60 – 64	631	318	313	1 165	573	592
65 – 69	469	266	203	898	478	420
70 – 74	295	168	127	516	303	213
75 i više	303	119	184	450	212	238

Izvor: Državni zavod za statistiku, Migracije stanovništva Republike Hrvatske u 2014., http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/07-01-02_01_2015.htm

Iste godine najviše se osoba iz Hrvatske odselilo u zemlje Europske unije i to u Njemačku 7877 osoba, u Austriju 1964 osobe, u Italiju 817 osoba, te ostale europske zemlje kao npr. u Švicarsku 825 osoba, zatim slijede Kanada, SAD i Australija.

3.2. Migracijski informacijski centar

Hrvatski zavod za zapošljavanje i Međunarodna organizacija za migracije su krajem 2008. godine osnovali Migracijski informacijski centar koji djeluje u sklopu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Prvi Migracijski informacijski centar je osnovan i otvoren u Zagrebu, a kasnije u Splitu, Osijeku i Rijeci. Projekt je financiran kroz program Europske komisije AENEAS 2006., a sufinanciran od strane Vlade Republike Švicarske, SR Njemačke, Republike Italije i Vlade Kneževine Lihtenštajna. Migracijski informacijski centar pruža informacije, savjetodavne usluge i usluge upućivanja migranata u zemlje članice Europske unije, Švicarsku, SAD, Kanadu, Novi Zeland i Australiju, kao i strancima koji su zainteresirani za dolazak u Hrvatsku. U centru su dostupni kontakti institucija nadležnih za izdavanje viza, radnih i boravišnih dozvola, rješavanje pitanja zdravstvenog i mirovinskog osiguranja.

Također se pružaju informacije o slobodnim radnim mjestima, obrazovnim programima, smještaju, te zainteresirani mogu dobiti pomoć pri pisanju životopisa i zamolbi. Jedan od zadataka centra je i sprječavanje ilegalnih migracija i trgovine ljudima kroz promicanje i pomaganje legalnih migracija.

Od 1. srpnja 2013. godine ulaskom Hrvatske u Europsku uniju Hrvatski zavod za zapošljavanje postaje dio Europske mreže javnih službi za zapošljavanje (EURES). Jezgra EURES centra u Hrvatskoj su Migracijski informacijski centri u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku. Nezaposlenima u Hrvatskoj se otvara mogućnost za natjecanje za radna mjesta širom Europe. Načelo Europske unije o slobodnom kretanju radnika podrazumijeva mogućnost zapošljavanja bez obveze ishođenja radne dozvole u bilo kojoj zemlji Europske unije, kao i u Norveškoj, Islandu, Lihtenštajnu i Švicarskoj. Na EURES portalu mogu se pronaći informacije o mobilnosti radnika, trenutno otvorenim radnim mjestima, mogu se kreirati vlastiti životopis koji će biti vidljiv svim EURES registriranim poslodavcima i savjetnicima koji poslodavcima pomažu u pronalasku odgovarajućih kandidata. Informacije su dostupne na engleskom, njemačkom, francuskom, te ponekad na jeziku predmetne države.

4. NEZAPOSLENOST KAO UZROK MIGRACIJA U RH

4.1. Pojam nezaposlenosti

Nezaposlenost, kao ekonomska pojava javlja se već pojavom privatnog vlasništva i najamnog rada. Do devetnaestog stoljeća nije imala neku veliku važnost, a od tada ekonomski teoretičari uvode nezaposlenost u ekonomsku politiku i razvijaju razne teorije.

Nezaposlenost predstavlja jedan od najtežih ekonomskih problema današnjice, zato jer uzrokuje visoke fiskalne troškove, umanjuje vrijednosti ljudskog kapitala i povećava neravnopravnost među ljudima, te predstavlja i jedan od glavnih razloga napuštanja zemlje odnosno emigriranja mladih što je i tema ovog rada, zato ćemo nezaposlenost detaljnije obraditi u ovom poglavlju.

Pojam nezaposlenosti može se različito definirati kao npr. nezaposlenost je pravno-administrativno stanje na listi zavoda za zapošljavanje ili pravo na određenu novčanu naknadu za nezaposlene. Nezaposlenost se također može definirati kao stanje u kojemu se dio radno sposobnih članova društva ne može zaposliti primjereno svojim sposobnostima i kvalifikacijama, uz primjerenu plaću. Ujedno može opisivati socijalne teškoće unutar određenog gospodarskog sustava, kao i neravnotežu ponude i potražnje na tržištu rada. (Mrnjavac, 1996.)

„Međunarodna standardna definicija prema uputama ILO-a (International Labour Organisation) zasniva se na tri kriterija koja moraju istovremeno biti zadovoljena: „bez posla“, „trenutno na raspolaganju za posao“, i „tražeći posao“. Prema tome nezaposlenost obuhvaća sve osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva, koje su tijekom referentnog razdoblja bile:

- a) „bez posla“, tj. nisu imale plaćeno zaposlenje ili bile samozaposlene kako predviđa međunarodna definicija zaposlenosti,
- b) „trenutno na raspolaganju za posao“, tj. bile spremne započeti s poslom u svakom trenutku tijekom referentnog razdoblja,
- c) „tražile posao“ tj. da su poduzimale određene korake u cilju pronalaženja plaćenog zaposlenja ili samozapošljavanja.“ (Mrnjavac, 1996., str. 28)

Stanovništvo možemo podijeliti u dvije grupe: radna snaga ili ekonomski aktivno stanovništvo i svi ostali izvan nje. Radnu snagu čine ljudi koji su zaposleni i oni nezaposleni koji aktivno traže zaposlenje.

Međunarodna standardna definicija prilikom definiranja ta tri kriterija ne poziva se ni na kakve pravne ili institucionalne uvjete, kao što su novčana naknada za nezaposlene ili registracija kod državnog zavoda za zapošljavanje. Ovi kriteriji se odnose samo na aktivnost pojedinca tijekom referentnog razdoblja. Međutim, jedina iznimka koja se mora spomenuti su osobe koje imaju sporazum za početak posla nakon referentnog razdoblja i više ne traže posao, ali zadovoljavaju ostala dva kriterija. Takve će osobe ipak biti svrstane kao nezaposlene, budući da su već raspoložive za rad ali još uvijek ne rade.

Obeshrabreni radnici su osobe koje žele posao, spremne su za rad, ali ne traže aktivno zaposlenje jer misle da ga nisu u mogućnosti naći. Oni čine neiskorišteni dio radne snage, ali po definiciji se ne svrstavaju u kategoriju nezaposlenih. Zato i taj dio ljudskih resursa nazivamo „skrivena nezaposlenost“.

U Republici Hrvatskoj postoje dva osnovna načina prikupljanja podataka o nezaposlenima. Prvi se odnosi na evidenciju nezaposlenih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a drugi na periodično anketiranje uzoraka radne snage kojeg provodi Državni zavod za statistiku. Podatke o broju nezaposlenih osoba Hrvatski zavod za zapošljavanje prikazuje sa stanjem posljednjeg dana u mjesecu, dok je godišnji prosjek izračunat kao aritmetička sredina mjesečnih stanja u određenoj godini. Takav način mjerenja nezaposlenosti naziva se *administrativno mjerenje nezaposlenosti*.

Postoji i drugi način prikupljanja podataka o nezaposlenosti, prema anketi uzoraka radne snage, a prema ranije danoj definiciji nezaposlenosti Međunarodne organizacije rada (ILO). Takvu anketu provodi Državni zavod za statistiku na uzorku kućanstva prema preporukama i metodama Međunarodne organizacije rada. Dakle radi se o mjerenju nezaposlenosti koje je prihvaćeno kao međunarodni standard. Takav tip mjerenja nezaposlenosti naziva *statističko mjerenje*.

Kad se uspoređuju administrativni izvori i ankete o radnoj snazi dolazimo do zaključka da nezaposlenih osoba ima više prema administrativnim izvorima nego prema anketi. Glavni razlog tome je što ankete o radnoj snazi donose širu definiciju zaposlenosti, pa tako ona uključuje radnike u sivoj ekonomiji, osobe plaćene u naturi i sve one koji su tijekom

referentnog razdoblja radili barem jedan sat, a prema administrativnim izvorima svrstavaju se kao nezaposleni.

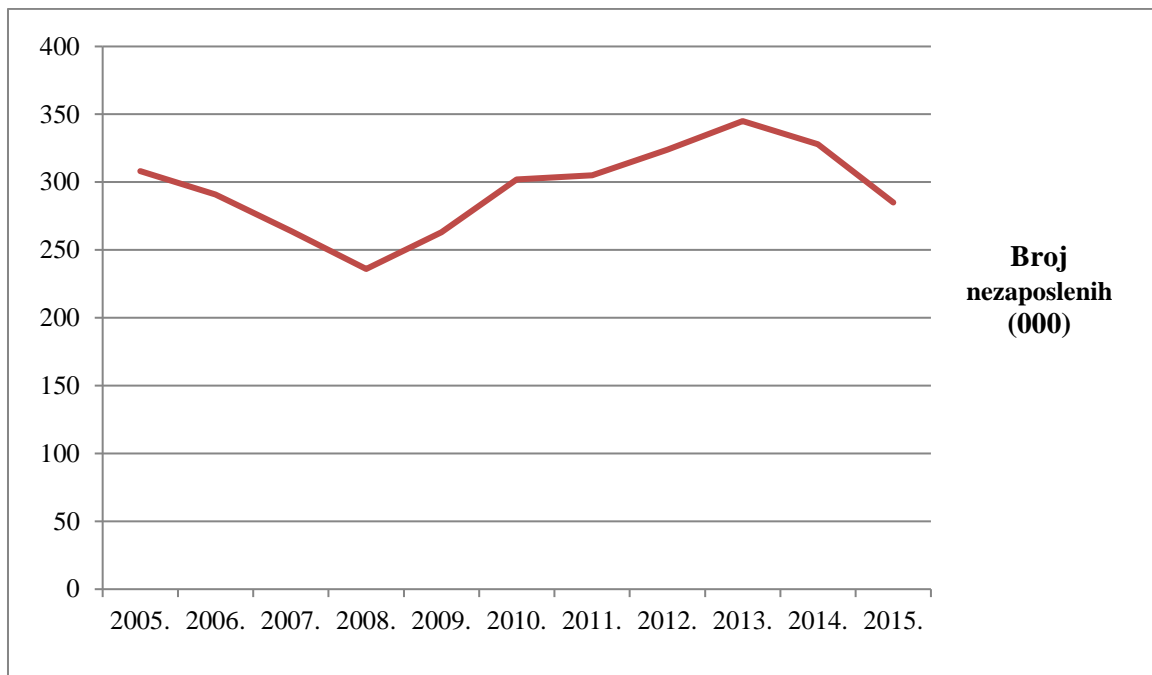
Najčešći pokazatelj nezaposlenosti je **stopa nezaposlenosti**. Stopa nezaposlenosti izražava omjer broja nezaposlenih i radne snage (aktivnog stanovništva), a radnu snagu čine zaposleni i nezaposleni koji aktivno traže posao. Stopa nezaposlenosti prikazuje koliki je udio radne snage neiskorišten, te oslikava stanje gospodarstva i uspješnost gospodarske politike, te je mjerilo težine socijalnih problema i razlika u društvu.

Tradicionalna podjela nezaposlenosti je na: frikcijsku, strukturnu i cikličku. **Frikijska nezaposlenost** se javlja ukoliko se prelazi s jednog radnog mjesta na drugo, odnosno kontinuirano usklađivanje ponude i potražnje za radom, a koje može zahtijevati određeno vremensko razdoblje izvan rada (vrijeme traženja posla i sl.). **Strukturna nezaposlenost** se javlja kao posljedica nepodudarnosti u strukturi između ponude i potražnje za radnicima u smislu zanimanja, kvalifikacija, dobi i regionalnog rasporeda. **Ciklička nezaposlenost** nastaje kao posljedica općeg nedostatka potražnje na tržištu roba i na tržištu rada. Javlja se kad je sveukupna potražnja za radom niska.

4.2. Struktura nezaposlenosti

Broj nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj stalno se mijenja tj. dolazi do njegovog rasta ili pada. Uzrok velikog broja nezaposlenosti u našoj zemlji je slabo stvaranje novih radnih mjesta i slabo investiranje u proizvodnju i gospodarstvo, a tome je dakako doprinijela tranzicija (prelazak na tržišno gospodarstvo), loša privatizacija i domovinski rat kada je došlo do gubitka jugoslavenskog i istočnoeuropskih tržišta za naše proizvode. Zatim se tu javlja i problem strukturne nezaposlenosti zbog neusklađenosti ponude i potražnje na regionalnoj i obrazovnoj razini, a gdje je jedan od uzroka i neusklađenost obrazovnog sustava i tržišta rada.

Grafikon 2. Kretanje nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj od 2005. do 2015. godine

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, statistika

<https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>, izrada aurora

U Republici Hrvatskoj se od 2005. pa sve do kraja 2008. godine bilježi trend pada nezaposlenosti zbog blagog rasta gospodarstva. Ali od 2009. godine nakon višegodišnjeg pada zabilježen je rast nezaposlenosti da bi svoj vrhunac dostigao 2013. godine kada je broj nezaposlenih osoba iznosio 345.112. Nagli rast nezaposlenosti potaknut je globalnom ekonomskom krizom koja je utjecala na smanjenje gospodarskih aktivnosti tijekom tih godina i negativno se odrazila na pokazatelje tržišta rada. Zbog smanjenja proizvodnje, građevinskih radova, smanjenja trgovinskog prometa došlo je do otpuštanja radnika. Tek je u 2014. godini došlo do smanjenja broja nezaposlenosti koje je tada iznosilo 328.187 osoba, te se također nastavlja i u 2015. godini kada je iznosilo 285.906 osoba.

Struktura nezaposlenosti bit će obrađena kroz kretanje i sastav nezaposlenosti prema razini obrazovanja, kroz kretanje i sastav nezaposlenosti prema dužini njezina trajanja, te kroz sastav nezaposlenosti prema dužini njezina trajanja i obrazovanja.

4.2.1. Nezaposleni prema razini obrazovanja

Analizom podataka strukture nezaposlenosti prema razini obrazovanja (tablica 3.) moguće je uočiti da se u 2013. godini najveći postotak nezaposlenosti odnosio na nezaposlene osobe sa srednjom školom 62,5%, te na osobe sa završenom osnovnom školom 20,7%.

U 2014. godini došlo je do smanjenja nezaposlenosti u svim razinama obrazovanja, osim u razini prvog stupnja fakulteta i razini fakulteta, akademije, magisterija i doktorata gdje je došlo do povećanja i to najviše u razini fakulteta za 3,1% u odnosu na 2013. godinu. Iz ovog se može zaključiti da najviše mladih ljudi sa završenim fakultetom ne mogu naći zaposlenje i završavaju na burzi rada. U 2015. godini bilježi se smanjenje nezaposlenosti u svim razinama obrazovanja. Nezaposlene osobe sa završenom srednjom školom i dalje zauzimaju najveći postotak ukupne nezaposlenosti od 61%, a zatim slijede nezaposlene osobe sa završenom osnovnom školom sa 20,7%, te nezaposlene osobe sa fakultetom sa 7,2%. Broj nezaposlenih osoba na razini fakulteta smanjio se u odnosu na 2013. godinu za 6,7%, a u odnosu na 2014. godinu za 9,5%.

Tablica3. Struktura nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2013.,2014. i 2015.godini

Razina obrazovanja	2013.	2014.	2015.
Bez škole i nezavršena osnovna škola	18357	17688	15664
Završena osnovna škola	71326	67740	59222
Srednja škola	215766	202266	174449
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	17549	17695	15930
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	22114	22797	20641
Ukupno	345112	328187	285906

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, statistika

<https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>, izrada aurora

4.2.2. Nezaposleni prema dužini trajanja nezaposlenosti

Ukoliko se promatra struktura nezaposlenosti prema dužini njezina trajanja može se uočiti (tablica 4.) da je u 2013. godini od ukupnog broja nezaposlenih osoba njih 35,6% bilo nezaposleno do 6 mjeseci, a 46,3% dulje od jedne godine iz čega je vidljivo da je udio dugotrajne nezaposlenosti vrlo velik.

U 2014. godini došlo je do smanjenja nezaposlenosti gotovo kod svih skupina trajanja nezaposlenosti ali se povećao broj nezaposlenih osoba u trajanju nezaposlenosti od 2 – 8 godina. Stoga se povećao i ukupan udio dugotrajno (više od jedne godine) nezaposlenih od 46,3% 2013. godine na 48,6% 2014. godine. U 2015. godini je također došlo do smanjenja nezaposlenosti gotovo u svim skupinama trajanja nezaposlenosti osim u skupinama od 3 – 8 godina gdje se broj nezaposlenih osoba povećao, pa se u odnosu na 2014. godinu povećao i ukupan udio dugotrajno nezaposlenih koji zauzima 49,4% ukupne nezaposlenosti.

Tablica 4. Struktura nezaposlenih osoba prema dužini trajanja nezaposlenosti u 2013.,2014. i 2015. godini

Godine	2013.	2014.	2015.
Trajanje nezaposlenosti			
0 - 3 mj.	72753	66291	63588
3 - 6 mj.	50151	45864	39050
6 - 9 mj.	35336	32300	24254
9 - 12 mj.	27109	24183	17521
1 - 2 g.	65805	58452	45503
2 - 3 g.	30393	34525	27795
3 - 5 g.	28595	31630	32313
5 - 8 g.	11341	13469	16551
8 g. i više	23630	21473	19331
Ukupno	345112	328187	285906

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, statistika

<https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>, izrada aurora

Ako se trajanje nezaposlenosti promatra prema razini obrazovanja (tablica 5.) uočava se da je među osobama sa nižom razinom obrazovanja znatno veći udio dugotrajno nezaposlenih. Tako je udio dugotrajno nezaposlenih (više od jedne godine) u ukupnom broju nezaposlenih bez škole i s nezavršenom osnovnom školom iznosio 71,3%, a sa završenom osnovnom školom 61,4%. Udio dugotrajno nezaposlenih bio je znatno manji kod osoba sa završenom srednjom školom 46,9%. Najmanji udio dugotrajne nezaposlenosti imale su skupine nezaposlenih sa višim odnosno visokim obrazovanjem i to 34,4% odnosno 31,5%. Stoga se može zaključiti da razina obrazovanja znatno utječe na trajanje nezaposlenosti.

Tablica 5. Struktura nezaposlenosti prema dužini trajanja nezaposlenosti i razini obrazovanja u 2015. godini

Razina	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Srednja škola	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	Ukupno
Trajanje nezaposlenosti						
0 - 3 mj.	1663	9325	40840	4879	6881	63588
3 - 6 mj.	1176	6071	25201	2841	3762	39050
6 - 9 mj.	899	4161	15467	1636	2091	24254
9 - 12 mj.	752	3301	10973	1100	1395	17521
1 - 2 g.	2526	10166	27585	2319	2906	45503
2 - 3 g.	1954	6741	16671	1138	1291	27795
3 - 5 g.	2482	8370	19005	1188	1269	32313
5 - 8 g.	1546	5031	8865	492	617	16551
8 g. i više	2666	6056	9844	339	428	19331
Ukupno 2015.	15664	59222	174449	15930	20641	285906
Kratkotrajna nezaposlenost	4490	22858	92479	10456	14130	144413
Dugotrajna nezaposlenost	11174	36364	81970	5474	6511	141493

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, statistika
<https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>, izrada aurora

4.3. Nezaposlenost i potražnja za radnom snagom

Promatrajući **strukturu nezaposlenosti prema rodu zanimanja** (tablica 6.) uočavamo da u 2013. godini najveći postotak nezaposlenosti zauzima rod jednostavnih zanimanja (čistaći, dostavljači, radnici bez zanimanja i sl.) 24,2%, zatim slijede uslužna i trgovačka zanimanja sa 19,1%, zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji 16,7%, te tehničari i stručni suradnici sa 13,5%. U 2014. godini došlo je do smanjenja nezaposlenosti u svim rodovima zanimanja osim u rodu znanstvenika, inženjera i stručnjaka gdje je došlo do povećanja nezaposlenosti i to za 2,3%. I dalje najveći postotak nezaposlenosti zauzimaju jednostavna zanimanja 25%, uslužna i trgovačka zanimanja 19,1% , zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji 15,5% gdje je došlo do pada u odnosu na 2013. godinu za 12,1%. U 2015. godini je također došlo do pada nezaposlenosti u svim rodovima zanimanja. Jednostavna zanimanja i dalje zauzimaju najveći postotak nezaposlenosti 25,5%, zatim slijede uslužna i trgovačka zanimanja sa 19,2%, te zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji sa 14,3% gdje je zabilježen pad u odnosu na 2013. godinu za 16,6%.

Tablica 6. Struktura nezaposlenosti prema rodu zanimanja u 2013., 2014. i 2015. godini

Zanimanje - rod	2013.	2014.	2015.
Vojna zanimanja	30	25	15
Zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice i direktori/direktorice	47	37	35
Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje	28974	29649	26562
Tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice	46679	44663	39318
Administrativni službenici/administrativne službenice	40626	39040	34844
Uslužna i trgovačka zanimanja	65876	62525	54942
Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke, ribari/ribarke, lovci/lovkinje	2166	2118	1988
Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	57907	50909	41012
Rukovatelji/rukovateljice postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/industrijske proizvođačice i sastavljači/sastavljačice proizvoda	19153	17321	14288
Jednostavna zanimanja	83654	81900	72904
Ukupno	345112	328187	285906

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, statistika

<https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>, izrada aurora

Kada analiziramo **broj prijavljenih slobodnih radnih mjesta** koje poslodavci traže (tablica 7.) vidljivo je da su u 2013. godini poslodavci tražili 143.340 radnika što čini 41,5% ukupne potražnje za radnim mjestima. Tijekom 2014. godine poslodavci su prijavili Zavodu ukupno 152.869 slobodnih radnih mjesta i u odnosu na 2013. godinu došlo je do povećanja za 9529 ili 6,6%, dok udio prijavljenih slobodnih radnih mjesta u ukupnoj potražnji za radnim mjestima čini 46,6%. U 2015. godini dolazi do zamjetnog povećanja traženog broja radnika koji je iznosio 202.468 i čini 70,8% ukupne potražnje za radnim mjestima. Uzimajući u obzir da se broj traženih radnika od 2013. godine pa do 2015. godine stalno povećava, problem s kojim se Republika Hrvatska stalno suočava i dalje se nastavlja, a to je velika neiskorištenost radnog potencijala.

Tablica 7. Prijavljena slobodna radna mjesta prema rodu zanimanja u 2013., 2014. i 2015.god.

Zanimanje - rod	2013.	2014.	2015.
Vojna zanimanja			
Zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice i direktori/direktorice	165	245	195
Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje	40576	43931	55048
Tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice	14553	16521	19679
Administrativni službenici/administrativne službenice	9849	10241	13545
Uslužna i trgovačka zanimanja	29362	31256	41262
Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke, ribari/ribarke, lovci/lovkinje	591	410	511
Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	15722	21433	31106
Rukovatelji/rukovateljice postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/industrijske proizvođačice i sastavljači/sastavljačice proizvoda	4663	5713	8305
Jednostavna zanimanja	27859	23119	32817
Ukupno	143340	152869	202468

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, statistika
<https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=4>, izrada autora

Promatranjem strukture prijavljenih slobodnih radnih mjesta (traženih radnika) prema rodu zanimanja u 2013. godini uočavamo da se najveći broj traženih radnika odnosi na zanimanja u rodu znanstvenika, inženjera i stručnjaka 28,3%, uslužna i trgovačka zanimanja 20,4%, te jednostavna zanimanja 19,4%. Usporedbom broja traženih radnika i broja nezaposlenih prema istom rodu zanimanja uočavamo da je u rodu znanstvenika, inženjera i stručnjaka broj traženih radnika puno veći od broja nezaposlenih i to za 11602, dok u rodu uslužnih i trgovačkih zanimanja broj traženih radnika je puno manji od potražnje za radnim mjestima za 36514, kao i u rodu jednostavnih zanimanja gdje je broj traženih radnika manji za 55795 osoba. Promatrajući na isti način 2014. i 2015. godinu u istom rodu zanimanja vidljive su slične neusklađenosti u broju traženih radnika i u potražnji za radnim mjestima.

Iz ovakve analize možemo zaključiti da se u Republici Hrvatskoj u ovim promatranim godinama javlja strukturna neusklađenost gdje potražnja za jednom vrstom posla (radnika) raste, dok se potražnja za drugom vrstom posla (radnika) smanjuje, a gdje se ponuda rada ne

može tako brzo prilagođavati zbog nedovoljnog ulaganja u stručno osposobljavanje i prekvalifikacije, visoke cijene rada te slabe mobilnosti nezaposlenih osoba. Također do ovakve pojave dolazi i zbog neusklađenosti obrazovnog sustava i tržišta rada.

4.4. Usporedba sa europskim zemljama prema anketnoj nezaposlenosti

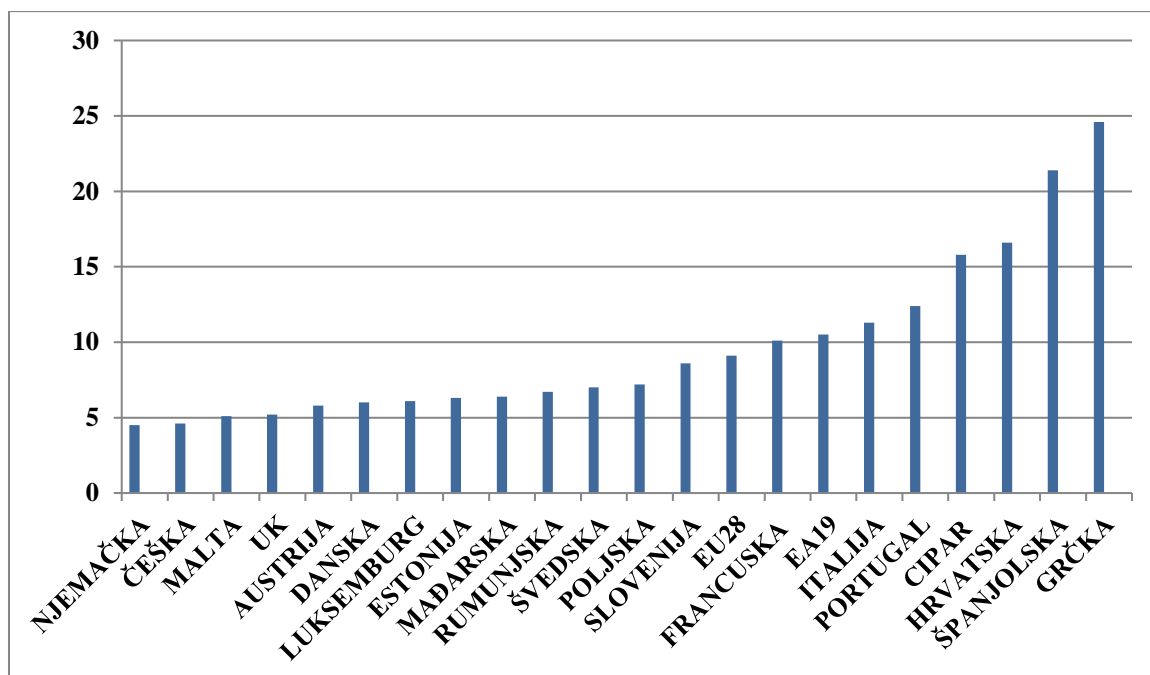
Anketna nezaposlenost prikazuje realno stanje osoba koje su nezaposlene i koje stvarno traže posao. U sljedećem grafu prikazana je stopa anketne nezaposlenosti (prema rezultatima Ankete o radnoj snazi koja je usklađena s metodologijom Eurostata i usporediva sa zemljama Europske unije) u Hrvatskoj i europskim zemljama u studenom 2015. godine.

Prema dostupnim podacima anketna stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj u studenom 2015. godine iznosi 16,6%, dok u zemljama eurozone iznosi 10,5%, te u zemljama Europske unije 9,1%, što znači da je nezaposlenost u Hrvatskoj veća od prosjeka Europske unije i eurozone.

Najniža nezaposlenost bila je u Njemačkoj 4,5%, Češkoj 4,6% i Malti 5,1%, dok je najveća nezaposlenost u Grčkoj 24,6%, Španjolskoj 21,4% i Hrvatskoj 16,6%, što znači da Hrvatska zauzima treće mjesto po nezaposlenosti u Europi.

Kada govorimo o **nezaposlenosti mladih** do 25 godina, najgora situacija je u Grčkoj gdje nezaposlenost iznosi 49,5%, a slijede Španjolska s 47,5%, te Hrvatska s 45,1%, gdje Hrvatska također zauzima treće mjesto u Europi. Problem nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj postaje vrlo zabrinjavajući jer svaka treća nezaposlena osoba je mlađa od 25 godina. Najnižu stopu nezaposlenosti mladih osoba imaju Njemačka sa 7%, Danska 9,9% i Austrija 10,9%

Grafikon 3. Usporedba sa europskim zemljama prema anketnoj stopi nezaposlenosti (%) u studenom 2015godine

Izvor: Index.hr, Porazni podaci: Nezaposlenost mladih u Republici Hrvatskoj, <http://www.index.hr/vijesti/clanak/porazni-podaci-nezaposlenost-mladih-u-hrvatskoj-preko-45-posto/866838.aspx>, izrada autora

5. MOGUĆA RJEŠENJA NEZAPOSLENOSTI I EMIGRIRANJA MLADIH

U politici zapošljavanja razlikujemo aktivne i pasivne mjere suzbijanja nezaposlenosti. Aktivne mjere potiču potražnju za radom. To se ostvaruje kroz otvaranje novih radnih mjesta, prekvalifikacijom i stručnim osposobljavanjem radnika i sl., a kao krajnji rezultat tih mjera očekuje se povećana proizvodnja, porast kupovne moći građana, te povećana potražnja za robom i uslugama. Pasivne mjere temelje se na pružanju socijalne i materijalne pomoći nezaposlenima. Njima se na različite načine pokušava smanjiti ponuda radne snage. Ove su mjere kratkoročne, zahtijevaju financijsku podršku od strane države, ne predstavljaju trajno rješenje pa ih smatramo manje prihvatljivima. (Kacun, 2002.)

5.1. Aktivne mjere suzbijanja nezaposlenosti

Ove mjere trebale bi nezaposlenim osobama pružiti stjecanje novih znanja i sposobnosti, te informacija za pronalaženje posla. Vrlo je čest slučaj da takve mjere služe za trenutno smanjenje nezaposlenosti. Razlikujemo indirektne i direktne mjere suzbijanja nezaposlenosti.

5.1.1. Indirektne mjere za suzbijanje nezaposlenosti

Indirektne mjere usmjerene su na povećanje proizvodnje i time otvaranje novih radnih mjesta, a odnose se na:

- privatizaciju državne ili društvene imovine odnosno prodaja te imovine fizičkim ili pravnim osobama. Pretpostavka je da će tim poduzetnicima stati do proširenja proizvodnje i razvoja tvrtke te bi se na taj način otvarala nova radna mjesta. Zatim stvara se tržišna konkurencija gdje svatko želi zauzeti što veći dio tržišta. Pozitivni učinci privatizacije vidljivi su tek nakon određenog vremena. Najprije dolazi do otpuštanja viška radnika radi financijskog oporavka i stabilizacije poduzeća na tržištu. Tek nakon razdoblja prilagodbe na nove tržišne uvjete, dolazi do širenja tržišta, raste proizvodnja i potreba za novim radnicima.
- fondove za kreditiranje malih i srednjih poduzeća, te smanjenje poreza poslodavcima za svakog novog zaposlenog radnika. (Kacun, 2002.)

5.1.2. *Direktne mjere za suzbijanje nezaposlenosti*

Direktne aktivne mjere suzbijanja nezaposlenosti podižu kupovnu moć građana, a samim tim i povećanje proizvodnje i potražnje za uslugama što dovodi do otvaranja novih radnih mjesta.

U te mjere ubrajaju se:

- *otvaranje novih radnih mjesta kroz javne radove* –ova mjera prikladnija je za osobe starije dobi jer bi kod mladih ljudi najvjerojatnije došlo do interferencije s traženjem posla u struci. Takvi su poslovi obično kratkotrajni i sezonskog karaktera te ne doprinose proizvodnji ali dovode do jačanja kupovne moći te postoji i određeni psihološki dobitak (ljudi su zadovoljniji jer rade).
- *posredovanje i savjetovanje pri zapošljavanju od strane službi za zapošljavanje* – smatra se jeftinom i učinkovitom mjerom uz dobru organizaciju. Smisao tih programa je staviti nezaposlenog odmah na raspolaganje na tržištu rada, međutim efikasnost se može uočiti samo ako se otvara veći broj radnih mjesta.
- *pomoć pri samozapošljavanju* – namijenjena je onima koji svoju nezaposlenost žele riješiti ostvarivanjem vlastitih poduzetničkih ideja. Uključuje savjetovanje i osposobljavanje za poduzetništvo te financijsku i organizacijsku pomoć (npr. kreditiranje, odgoda poreznih obveza, oslobođenje od administrativnih prepreka itd.)
- *osposobljavanje i prekvalifikacija* – su relativno skupe mjere, ali u kombinaciji s drugim mjerama (npr. sufinanciranjem zapošljavanja) pokazale su se kao korisne. Tim načinom se uglavnom rješava problem strukturne nezaposlenosti. Trend ukazuje da što je bolja izobrazba i osposobljenost radnika, nezaposlenost je manja, te radnici su fleksibilniji i pokazuju bolju snalažljivost na radnim mjestima. Kod ove mjere vrlo je važno uskladiti obrazovni sustav sa potrebama tržišta rada kako bi ona bila još uspješnija.
- *sufinanciranje zapošljavanja*–upotrebljava se za rješavanje problema strukturne nezaposlenosti kao pomoć pri zapošljavanju osoba sa otežanim faktorima pri zapošljavanju.

- *poticanje geografskih, ekonomskih i profesionalnih aktivnosti*—još je jedna mjera kojom se također nastoji smanjiti strukturna nezaposlenost. Kako bi se ovakva vrsta nezaposlenosti riješila poduzeća se potiču na otvaranje radnih mjesta u područjima visoke nezaposlenosti, ali obično je potrebno dodatno obrazovanje i prekvalifikacija radnika u tim regijama. Druga mogućnost je poticanje radnika na preseljenje u ona područja gdje će moći naći zaposlenje, ali to je također problematično jer ljudi nisu spremni na mobilnost te su vezani uz svoju obitelj i okolinu.
- *skraćivanje radnog vremena* – ova mjera skraćivanja radnog vremena da bi se zaposlili novi radnici nije popularna. Radnici koji su već zaposleni gube dio plaće, a poslodavci imaju veće troškove uz istu razinu proizvodnje. Ovom mjerom smanjuju se troškovi države budući da isplaćuje manje naknade za nezaposlenost. Takva mjera može biti prihvatljiva uz manje poreze na dohodak poduzeća i za one zaposlenike koji su pred mirovinom.
- *smanjenje iznosa naknade za nezaposlene* – ova se mjera koristi za smanjenje frikcijske ili privremene nezaposlenosti. Bit mjere je da se smanji realna vrijednost naknade za nezaposlenost i vrijeme kroz koje se naknada dobiva. Ovim načinom vrši se pritisak na nezaposlene da aktivno traže novi posao ili da prihvate ponuđeni posao.

Ostale aktivne mjere suzbijanja nezaposlenosti su:

- *stvaranje fleksibilnog tržišta rada* – omogućuje smanjenje nezaposlenosti uzrokovane realnom vrijednošću plaća, te se njihovim smanjenjem prilagođava uvjetima ponude i potražnje na tržištu rada i tako omogućuje da veći broj radnika zadrži svoja radna mjesta,
- *povećana potrošnja države* kroz izgradnju infrastrukture, kroz povećanje plaća u zdravstvu i školstvu, te mjere smanjenja poreza,
- *mjera smanjenja kamata* kojom se potiču ljudi na dizanje kredita, manje se štedi, te se tako povećava kupovna moć građana.

Vrlo je važno spomenuti da ove mjere počinju pozitivno djelovati tek kroz određeno razdoblje. (Bušelić, 2014.)

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi niz mjera aktivne politike zapošljavanja koje su usmjerene na nezaposlene osobe u nepovoljnom položaju na tržištu rada, te na poslodavce koji su u problemima. U najnepovoljnijem položaju na tržištu rada su mlade osobe, osobe s invaliditetom, starije osobe, dugotrajno nezaposleni i žene. Provođenjem intervencija aktivne politike zapošljavanja potiče se zapošljavanje, samozapošljavanje, obrazovanje, stručno osposobljavanje za rad te otvaranje novih radnih mjesta kroz uključivanje u program javnih radova specifičnih ciljanih skupina.

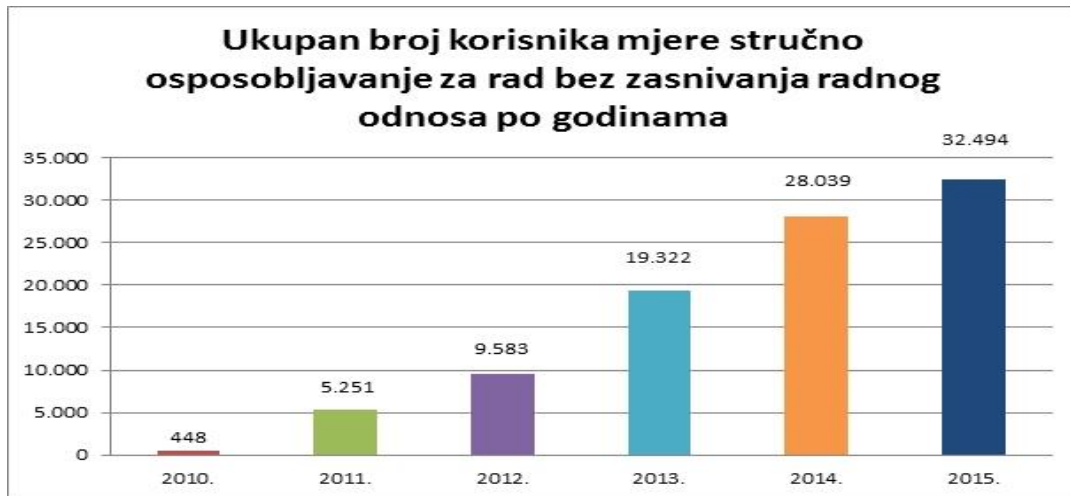
Europska komisija je u godišnjem istraživanju rasta i razvoja 2013. godine istaknula da države članice Europske unije trebaju mladim osobama osigurati uspješan prelazak iz sustava obrazovanja na tržište rada, te aktivno raditi na razvoju i provedbi programa obrazovanja, zapošljavanja i socijalnog uključivanja mladih osoba. Program „Garancija za mlade“ se bazira na preporuci da svakoj osobi mlađoj od 25 godina treba osigurati zaposlenje, pripravništvo ili nastavak obrazovanja u roku od četiri mjeseca po izlasku iz sustava obrazovanja ili u slučaju nezaposlenosti. Bitno je da se program sastoji od aktivnih mjera prilagođen nacionalnim, regionalnim i lokalnim okolnostima. Republika Hrvatska je pristupanjem Europskoj uniji prihvatila program „Garancija za mlade“ kao temeljni element poboljšanja položaja mladih na tržištu rada i osiguranja njihove budućnosti, te smanjenje broja nezaposlenih mladih osoba. Hrvatski zavod za zapošljavanje je službeno počeo sa provedbom programa „Garancija za mlade“ 1. siječnja 2014. godine te je paket mjera za mlade „Mladi i kreativni“ dopunio s dodatnih 11 mjera usmjerenih na mlade do 29 godina. Mjere se odnose na pripremu mladih za zapošljavanje, pomoć pri uključivanju mladih u poduzetništvo te razvoj organizacija civilnog društva koji je danas sve značajniji dionik na tržištu rada. U 2014. godini Republici Hrvatskoj bila su dostupna financijska sredstva za zapošljavanje osoba mlađih od 25 godina, a dodatne mjere koje se provode financirat će se iz Europskog socijalnog fonda i državnog proračuna. (Hrvatski zavod za zapošljavanje, Paket mjera za mlade „Mladi i kreativni“, 2016.)

Neke od mjera u paketu su :

- „uz pola – pola do prvog posla“ - potpora za zapošljavanje mladih osoba bez radnog staža. Zapošljavaju se mladi ljudi do 29 godina bez radnog staža na rok od godinu dana. Visina subvencije ovisio o veličini poduzeća i razini obrazovanja, a cilj ove mjere je osiguranje prvog zaposlenja, te integracija mladih ljudi na tržište rada.

- „pola – pola“ - zapošljavaju se mlade dugotrajno nezaposlene osobe bez obzira na radni staž. Trajanje potpore je godinu dana, a visina subvencije ovisi o veličini poduzeća i razini obrazovanja. Cilj mjere je osiguranje zaposlenja osobama kojima prijete dugotrajna nezaposlenost i socijalna isključenost.
- „rad i nakon ljeta“ - potpora za zapošljavanje u turizmu. Trajanje potpore je godinu dana, a cilj poticanje zapošljavanja u turizmu osobama u nepovoljnom položaju na tržištu rada.
- „rad i nakon stručnog osposobljavanja“ - zapošljavaju se mlade osobe do 29 godina koje su bile na stručnom osposobljavanju, trajanje potpore je godinu dana. Cilj mjere je zadržavanje u zaposlenosti mlađih osoba nakon stručnog osposobljavanja u poslovima za koje su se osposobljavale.
- „znanje se isplati“ - obrazovanje nezaposlenih. Cilj ove mjere je povećanje razine zapošljavanja nezaposlenih osoba te usklađivanje njihovih kvalifikacija sa potrebama na lokalnom tržištu rada. Trajanje je 6 mjeseci.
- „rad i staž i prijevoz“ –stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Ciljane skupine su osobe koje nemaju više od 12 mjeseci radnog staža u zvanju u kojem su se obrazovale. Trajanje ove potpore je do 3 godine, a cilj je stjecanje radnog iskustva mladih osoba u zvanju za koje su se školovale. Subvencija poslodavcu je uplata obaveznih doprinosa mirovinskom i zdravstvenom osiguranju, dok subvencija za korisnika iznosi 2.400 kn (od 01.01.2015.g.) i trošak prijevoza. Ova mjera je doživjela ekspanziju te se je pokazala kao mjera sa najvećim brojem uključenih korisnika. Broj korisnika se svake godine povećava (grafikon 5.), pa je tako 2013. godine povećan za 101% u odnosu na 2012. godinu, 2014.za 45% u odnosu na 2013., te 2015. za 15% u odnosu na 2014. godinu. Broj korisnika je krajem 2015. godine dosegao 32.494 osoba.

Grafikon 4. Ukupan broj korisnika mjere stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa po godinama

Izvor: Vlada Republike Hrvatske, Mjere aktivne politike zapošljavanja:
<https://vlada.gov.hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/211>

Podaci pokazuju da je 62% osoba koje su bile uključene u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa bilo u zaposlenosti još godinu dana nakon izlaska iz intervencije (potpore). Također je proširen krug potencijalnih korisnika te je istu mjeru moguće koristiti i u privatnom sektoru u trajanju od 1 ili 2 godine, ovisno o vrsti obrazovanja.

Provedba mjera aktivne politike zapošljavanja strogo se kontrolira, pa je vrlo važno naglasiti da:

- uložena sredstva se vraćaju u proračun dvostruko kroz uplatu doprinosa, poreza, prireza, manja izdavanja za socijalne naknade, te povećanje kupovne moći građana,
- nezaposlene osobe se socijalno uključuju te stječu dodatna znanja i vještine koje su bitne za bolju osobnu poziciju na tržištu rada,
- radom ili učenjem na radnom mjestu ostvaruju se poslovni kontakti koji su potrebni svakoj osobi za bolji i konkurentniji položaj na tržištu rada u budućnosti,
- u vrijeme gospodarske krize cilj mjera je obuhvat što većeg broja ljudi kako bi barem jedan period bili u zaposlenosti, osposobljavanju ili obrazovanju koje ih vodi ka povećanju zapošljivosti i konkurentnosti. Iz ovoga se može zaključiti da ovakve mjere aktivne politike zapošljavanja daju samo trenutne učinke odnosno trenutno smanjenje

nezaposlenosti jer jedan dio osoba (mladih) nakon izlaska iz subvencije opet se vraća u evidenciju nezaposlenih, a poslodavci nakon isteka roka subvencije otpuštaju radnike kako bi zaposlili one za koje će iznova primati subvencije.

„Kako bi se dodatno smanjila stopa nezaposlenosti mladih i u što većoj mjeri osiguralo njihovo zapošljavanje na neodređeno vrijeme, Zakonom o doprinosima propisat će se olakšica u obliku oslobođenja od obveze doprinosa na osnovicu, u trajanju od 5 godina, za one poslodavce koji mladim osobama ponude sklapanje ugovora o radu na neodređeno vrijeme. Olakšica će se moći koristiti prilikom prvog zapošljavanja na neodređeno vrijeme i osoba ne mora biti prijavljena u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, kao i u slučaju kada se osobi koja je već zaposlena na određeno vrijeme, ponudi sklapanje ugovora o radu na neodređeno vrijeme.

Uvođenjem olakšice postići će se:

- zadržavanje mladih osoba u zaposlenosti, posebice onih koje su bile uključene u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa,
- sigurnost mladih s pozicije demografskog i socijalnog aspekta jer zapošljavanje na neodređeno vrijeme utječe na ekonomsku samostalnost i sigurnost mladih u planiranju obitelji,
- uključenost na tržište rada osoba koje nisu zaposlene, nisu u statusu obrazovanja odnosno osposobljavanja, a niti su prijavljene u evidenciju nezaposlenih osoba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.“ (Vlada Republike Hrvatske, 2016.)

Ovakve i slične mjere trebale bi utjecati kako na smanjenje nezaposlenosti tako i na smanjenje emigriranja mladih u druge zemlje, a za to ostvarenje navode se još neka moguća rješenja, a jedno od njih je samozapošljavanje.

5.2. Samozapošljavanje

Samozapošljavanje je jedan od način zapošljavanja koji je vrlo zastupljen u naprednim ekonomijama. Postojalo je mišljenje gdje se smatralo da je samozapošljavanje zastarjeli oblik rada koji nije primjeren za suvremenu ekonomiju, te da će osim poljoprivrede, obrta i maloprodaje razina samozapošljavanja i dalje opadati. Međutim, ovaj trend je zaustavljen, te je u nekim zemljama preokrenut. Samozapošljavanje zauzima sve veći postotak u

industrijaliziranim zemljama, zato jer se mala poduzeća i obrti smatraju ključnim za razvoj gospodarstva. Na razinu samozapošljavanja utječe: ekonomski ciklus (povećanje nezaposlenosti i smanjenje mogućnosti zapošljavanja više potiče ljude na samozapošljavanje), strukturne promjene u ekonomiji (u naprednijim ekonomijama se potiče samozapošljavanje), promjene u obrascima rada i ugovorima, institucionalni čimbenici koji se odnose na zakonodavstvo vezani uz poslovanje i pokretanje posla. (Bušelić, 2014.)

Poduzetništvo je gospodarska aktivnost pojedinca ili više partnera da uz određeno ulaganje i preuzimanje rizika ostvari svoju poslovnu ideju s ciljem stvaranja profita. Često se povezuje s upravljanjem malim poduzećima, ali se također proširuje i na velike organizacije. Malo i srednje poduzetništvo ima vrlo važnu ulogu u razvoju hrvatskog gospodarstva zato jer je broj subjekata vrlo visok i prisutna je tendencija porasta novoosnovanih trgovačkih društva, zadruga i obrta. Malo i srednje poduzetništvo čini visok udio u ukupnoj zaposlenosti, doprinosi generiranju novih zapošljavanja, inovativnosti, primjeni novih znanja i realizaciji novih poslova. Porast zaposlenosti, podizanje životnog standarda, nacionalnog dohotka, te razvoj hrvatskog gospodarstva mogući su samo uz podršku poduzetništvu odnosno samozapošljavanju i to uz razne potpore.

Hrvatski zavod za zapošljavanje putem potpora za samozapošljavanje omogućava osobama koje su zainteresirane za korištenje ove mjere mogućnost dobivanja financijskih sredstava, stručnu pomoć i informacija. Zavod pruža korisnicima edukaciju i pomoć u razradi poduzetničke ideje, izradi Poslovnog plana, načinu registracije, potporama i subvencijama drugih davatelja i svim ostalim pitanjima vezanim uz otvaranje obrta, trgovačkog društva i slobodnih zanimanja.

Jedna od tih potpora Hrvatskog zavoda za zapošljavanje je u sklopu paketa mjera za mlade „Mladi i kreativni“, a to je: „tvoja inicijativa – tvoje radno mjesto“ - odnosi se na nezaposlene osobe bez obzira na radni staž, zanimanje i kvalifikaciju koje su prošle aktivnosti za samozapošljavanje kod savjetnika za samozapošljavanje. Trajanje je godinu dana, visina subvencije do 25.000 kn, a cilj pružiti stručnu i financijsku podršku u realizaciji poduzetničkih ideja i registraciji poslovnih subjekata. Korisnik sredstva može koristiti sukladno troškovniku dostavljenom uz Poslovni plan, može se kombinirati uplata doprinosa i kupnja opreme, te se moraju dostaviti dokazi o namjenskom utrošku sredstava. U slučaju kada korisnik ne poštuje odredbe Ugovora o sufinanciranju ili kada zatvori trgovačko društvo prije

isteka ugovorenog razdoblja, obavezan je vratiti isplaćena sredstva u cijelosti uvećana za kamatu.

Potporu za samozapošljavanje je u 2014. godini koristilo 7077 osoba što čini 12,5% ukupnih korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja, a u 2015. godini 4885 osoba što čini samo 7,5% ukupnih korisnika mjera. Ova mjera aktivne politike zapošljavanja nije se pokazala previše učinkovita s obzirom da je dio korisnika te mjere morao prekinuti ugovor zbog nemogućnosti izvršavanja ugovornih obveza. Kako bi se povećala učinkovitost takvih i sličnih mjera na institucijama je obveza da bolje pripreme ljude potrebnim informacijama da ne bi dolazili u gori socijalni položaj od onog u kojem su bili kao nezaposleni. (Udruga mentor, 2016.)

Za razvoj malog i srednjeg poduzetništva dodjeljuje se i potpore Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, a to su: bespovratne potpore, ulaganja u izgradnju infrastrukture i subvencija kamata u poticajnim kreditnim linijama. Male i srednje poduzetnike u idućim godinama očekuje više natječaja za financiranje iz fondova Europske unije kako bi se time pokrenule nove investicije, a bit svega je porast proizvodnje i otvaranje novih radnih mjesta, te razvoj hrvatskog gospodarstva.

5.3. Investicije i gospodarski razvoj kao čimbenici zapošljavanja

Investicije se mogu definirati kao ulaganje primarno novčanih sredstava, radi stjecanja ekonomskih koristi ili profita. Ulagati se može u financijske ili realne oblike imovine koji omogućavaju ostvarivanje ekonomskih koristi odnosno profita kroz određene poslovne aktivnosti. Investicije kao takve predstavljaju jednu od polaznih osnova ekonomske politike i planiranja nacionalne privrede. Investicije su glavni pokretač gospodarskog rasta i razvoja zemlje, a posebno ako se odnose na ulaganje u proizvodni sektor jer se na taj način otvaraju nova radna mjesta i ostvaruje povećanje ukupne proizvodnje zemlje.

Ekonomisti kao mjeru ekonomskog rasta koriste bruto domaći proizvod po stanovniku (BDP percapita). BDP je osnovni makroekonomski pokazatelj jer predstavlja sveobuhvatnu mjeru ukupne proizvodnje dobara i usluga u jednoj zemlji. Gospodarski razvoj nema isto značenje kao ekonomski rast, pa za njega kažemo da je proces unapređenja životnog standarda i blagostanja stanovnika jedne zemlje povećanjem dohotka po stanovniku. To se dakako postiže povećanjem stupnja industrijalizacije u zemlji, kao i poboljšanjem ostalih sektora

gospodarstva. Kapital i tehnologija ključni su faktori gospodarskog razvoja, a bez investicija teško će se ostvariti gospodarski rast i razvoj Hrvatske koja se već nekoliko godina pokušava izvući iz gospodarske krize.

Glavni problem investicija u Hrvatskoj je njihova neravnomjerna raspoređenost, te njihova struktura, a to se posebno odnosi na izravna inozemna ulaganja od kojih se očekuje da budu pokretač investicijskog ciklusa i da nas izvuku iz gospodarske krize. Hrvatska je u proteklom razdoblju postigla zadovoljavajuću razinu inozemnih izravnih ulaganja, ali uglavnom radilo se o brownfield investicijama (ulaganje u već postojeće pogone), te spajanjima i preuzimanjima (privatizaciji velikih poduzeća u državnom vlasništvu), a izostale su greenfield investicije (ulaganje u otvaranje novih proizvodnih pogona ili imovinu) kao i transfer suvremene tehnologije koje inozemne izravne investicije donose sa sobom.

Za snažnije poticanje stranih ulaganja trebalo bi unaprijediti poslovnu klimu gdje se kao najproblematičniji faktori ističu neučinkovitost javne uprave i pravosuđa, kompleksnost zakonodavstva i korupcija. Republika Hrvatska bi trebala različitim mjerama poticanja poticati ulaganja kako domaća tako i inozemna, gdje se poticaji trebaju odnositi na poticanje razvojnih aktivnosti s ciljem stvaranja proizvoda i usluga, a u svrhu poticanja gospodarskog rasta i povećanja konkurentnosti. U tu svrhu donesen je i Zakon o poticanju investicija i unapređenja investicijskog okruženja kojim su osigurane atraktivne poticajne mjere za realizaciju investicijskih projekata u Republici Hrvatskoj. Investitorima su na raspolaganju razne poticajne mjere, a to su:

- porezni poticaji,
- bespovratna novčana potpora za otvaranje novih radnih mjesta (ovisi o stopi nezaposlenosti u županiji gdje se projekt realizira)
- bespovratna novčana potpora za stručno usavršavanje
- dodatna potpora za otvaranje novih radnih mjesta (potpore za otvaranje novih radnih mjesta uvećavaju se za određene postotke ovisno o vrsti poslovne aktivnosti)
- bespovratna novčana potpora za kupnju opreme
- bespovratna novčana potpora za kapitalne troškove projekata
- bespovratna novčana potpora za otvaranje novih radnih mjesta kod radno intenzivnih projekata (ovisi o broju novih radnih mjesta)

Poticajne mjere mogu koristiti društva registrirana u Republici Hrvatskoj koja izvrše ulaganje u minimalnom iznosu od 150.000 eura, odnosno 50.000 eura za mikro poduzetnike, te uz otvaranje 5 odnosno 3 nova radna mjesta za mikro poduzetnike. (Ministarstvo gospodarstva, 2016.)

Osim odgovarajućeg zakonodavstva Republici Hrvatskoj su potrebne i određene politike kojima bi se ostvarile koristi od priljeva inozemnih izravnih investicija. U tom smislu Republika Hrvatska bi trebala kreirati svoj Nacionalni inovacijski sustav kako bi što bolje iskoristila prednosti od priljeva inozemnih izravnih investicija zato jer upravo inozemne izravne investicije predstavljaju jedan od najučinkovitijih načina transfera suvremene tehnologije koja dovodi do gospodarskog rasta i razvoja. Na taj način Hrvatska bi se mogla potpuno integrirati na tržište Europske unije, imala bi veću mogućnost korištenja sredstava iz fondova Europske unije koji su joj sada na raspolaganju. Potrebno je uložiti velike napore kako bi se ti fondovi mogli iskoristiti u što većoj mjeri budući da se radi o bespovratnim sredstvima kojima se mogu ostvariti različiti investicijski projekti, otvoriti nova radna mjesta, povećati konkurentnost zemlje i na taj način doprinijeti gospodarskom rastu i razvoju.

Primjenom svih ovih mogućih rješenja za smanjenje nezaposlenosti i emigriranja mladih, nezaposlenost bi se trebala smanjiti i trend odlaska mladih ljudi zaustaviti jer dobivanjem zaposlenja i osnivanjem obitelji u svojoj zemlji, mladi ljudi doprinose gospodarskom i demografskom razvoju svoje zemlje, a ne neke druge zemlje.

Kako bi se sve to moglo ostvariti trebalo bi na mlade ljude gledati kao na društveno bogatstvo jer bez radne i socijalne sigurnosti, kvalitetnog i održivog radnog mjesta, stambene politike i povoljnih kredita neće biti ni demografske obnove ni rasta i razvoja Hrvatske.

6. ZAKLJUČAK

Migracije stanovništva (mehanička kretanja) predstavljaju pokretljivost ili prostornu mobilnost stanovništva koja je među stanovništvom prisutna još od pamtivijeka. Migracije mogu biti uzrokovane ekonomskim, političkim i geografskim čimbenicima. Migracije iz ekonomskih razloga obuhvaćaju ekonomski aktivno stanovništvo koje privremeno ili trajno emigrira u drugu zemlju zbog zaposlenja, višeg dohotka ili boljih uvjeta rada. Ovakav oblik migracija proizlazi iz neusklađenosti ponude i potražnje za radom na određenom području ili određenoj zemlji. S obzirom da emigrira stanovništvo određene strukture (najčešće mlado stanovništvo) u mjestu polazišta i mjestu odredišta mijenjaju se pojedine strukture stanovništva, te veličina stanovništva koje djeluju na natalitet i mortalitet. Mlado stanovništvo koje odlazi, rađati će djecu, sklapati brakove, osnivati obitelji, razvoditi se i umirati u mjestu odredišta umjesto u mjestu polazišta. Na taj način obogaćuje mjesto odredišta, a osiromašuje mjesto polazišta odnosno svoju zemlju. Pored demografskih posljedica emigriranja mladih vrlo su važne i posljedice ekonomskog karaktera koje se očituju kroz gospodarski razvoj matične zemlje, te društvene posljedice emigriranja mladih koje su vidljive kroz gubitak uloženog kapitala kojeg ti mladi ljudi prilikom iseljavanja odnose sa sobom, a među njima su i vrhunski stručnjaci, znanstvenici i intelektualci čiji se odlazak popularno naziva „odljev mozgova“.

Jedan od glavnih uzroka emigriranja mladih navodi se nezaposlenost. Nezaposlenost je jedan od najtežih ekonomskih problema današnjice kako za gospodarstvo tako i za pojedinca. Problem nezaposlenosti je egzistencijalni problem svakog pojedinca kada je u nemogućnosti svoj rad pretvoriti u novac i time na slobodnom tržištu kupovati dobra koja su mu potrebna za život.

Istraživanjem u ovom radu dolazi se do zaključka da se u Republici Hrvatskoj javlja strukturna neusklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada gdje se ponuda rada ne može tako brzo prilagođavati zbog nedovoljnog ulaganja u stručno osposobljavanje i prekvalifikacije, visoke cijene rada, te slabe mobilnosti nezaposlenih osoba. Također do ovakve nezaposlenosti dolazi zbog neusklađenosti obrazovnog sustava i tržišta rada. Mladi ljudi nakon završetka školovanja ostaju na burzi rada ili napuštaju zemlju umjesto da svojim radom i znanjem doprinose zajednici. Ovakva situacija visoke nezaposlenosti i iseljavanja

mladih ljudi stvara visoke društvene i ekonomske troškove, te Hrvatskoj predstavlja primarni problem.

Nezaposlenost mladih u Republici Hrvatskoj pokušava se riješiti kroz niz mjera za suzbijanje nezaposlenosti koje pokazuju napredak ali još uvijek nisu dovoljne za rješavanje problema nezaposlenosti, a time i rješavanja problema emigriranja mladih. Veću važnost trebalo bi dati pokretanju investicija i njihovom financiranju iz fondova Europske unije, te bi se na taj način mogla otvoriti nova radna mjesta, povećala bi se konkurentnost zemlje i time doprinijelo gospodarskom rastu i razvoju zemlje. Međutim od presudne važnosti je i društveno bogatstvo, a to su mladi ljudi bez kojih neće biti ni demografske obnove, ni rasta i razvoja Hrvatske.

Trend odlaska svih mladih ljudi, te istaknutih stručnjaka, znanstvenika i intelektualaca trebalo bi smanjiti na najmanju moguću razinu kako se ne bi doveli u situaciju da „uvozimo“ radnu snagu i manje kvalificirane stručnjake iz slabije razvijenih zemalja jer su naši sretniji i bolji život pokušali pronaći u nekoj drugoj zemlji. Vrlo je važno da svi mladi, te intelektualci i stručnjaci imaju osiguranu egzistenciju i priznati status, te da svoje životne ciljeve i vrijednosti ostvare u svojoj, a ne u drugoj zemlji.

LITERATURA

1. BUŠELIĆ, M. (2014.) *Tržište rada: teorijski pristup*, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Fakultet za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“
2. MRNJAVAC, Ž. (1996) *Mjerenje nezaposlenosti*, Split: Ekonomski fakultet Split
3. WERTHEIMER-BALETIĆ, A. (1999.) *Stanovništvo i razvoj*, Zagreb: Mate
4. VOJNIĆ, D. (1970.) *Investicije i ekonomski razvoj*, Zagreb: Ekonomski institut Zagreb
4. ŠVERKO, I. (2004.) Studentske namjere odlaska u inozemstvo, *Društveno istraživanje Zagreb*, 6(80), str.1149-1174.

Internetske stranice:

1. Državni zavod za statistiku (2015.), Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2014.: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/07-01-02_01_2015.htm (14.03.2016.)
2. Hrvatski zavod za zapošljavanje, Godišnjaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje od 2005. do 2015. godine: <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10055> (21.03.2016.)
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje, Statistika On-Line HZZ: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>, <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=4> (24.03.2016.)
4. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2016.) , Paket mjera za mlade „Mladi i kreativni“: <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=11698> (23.04.2016.)
5. Hrvatski radio Vukovar (2016.), Uzroci i posljedice migracija: <http://www.hrv.hr/vijesti/aktualnosti//item/7266-uzroci-i-posljedice-migracije> (11.04.2016.)

6. Index.hr,(2016.) Porazni podaci: Nezaposlenost mladih u Republici Hrvatskoj, <http://www.index.hr/vijesti/clanak/porazni-podaci-nezaposlenost-mladih-u-hrvatskoj-preko-45-posto/866838.aspx>(15.04.2016.)
7. KACUN, J. (2002.) Suzbijanje nezaposlenosti: moguće društveno-ekonomske mjere, *Zbornik radova XII ljetne psihologijske škole*, Silba: <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/5.1.html> (21.04.2016.)
8. Limun.hr (2016.), Gospodarski razvoj: <http://limun.hr/main.aspx?!d=25685&Page=> (23.06.2016.)
9. Limun.hr (2016.), Investicije: <http://limun.hr/main.aspx?!d=25697> (23.06.2016.)
10. Ministarstvo gospodarstva (2016.), Vodič kroz Zakon o poticanju investicija-MINGO:<http://www.mingo.hr/page/kategorija/vodic-kroz-zakon-o-poticanju-investicija> (23.06.2016)
11. Udruga mentor (2016.), Zajedno s nama do novog posla: <http://www.udrugamentor.hr/uploads/content/17/document/1/samozaposljavanje.pdf> (22.06.2016.)
12. Vlada Republike Hrvatske (2016.), Mjere aktivne politike zapošljavanja: <https://vlada.gov.hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/211> (24.04.2016.)

POPIS TABLICA

Tablica1: Vanjska migracija stanovništva Republike Hrvatske.....	12
Tablica 2: Vanjska migracija stanovništva u 2014. prema starosti i spolu.....	13
Tablica3. Struktura nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja u 2013.,2014. i 2015.g....	19
Tablica 4. Struktura nezaposlenih osoba prema dužini trajanja nezaposlenosti u 2013.,2014., 2015. godini	20
Tablica 5. Struktura nezaposlenih osoba prema dužini trajanja nezaposlenosti i razini obrazovanja u 2015. godini	21
Tablica 6. Struktura nezaposlenosti prema rodu zanimanja u 2013., 2014. i 2015. godini.....	22
Tablica 7. Prijavljena slobodna radna mjesta prema rodu zanimanja u 2013., 2014. i 2015. ..	23

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Saldo migracije stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom od 2005.-2014.....	11
Grafikon 2. Kretanje nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj od 2005. do 2015. Godine.....	18
Grafikon 3. Usporedba sa europskim zemljama prema anketnoj stopi nezaposlenosti (%) u studenom 2015 godine.....	25
Grafikon 4. Ukupan broj korisnika mjere stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa po godinama.....	31

SAŽETAK

Migracije stanovništva prisutne su još od pamtivijeka gdje je onda kao i danas glavni pokretač migracija bježanje od loših i težnja za boljim uvjetima života. Migracije mogu biti uzrokovane ekonomskim, političkim i geografskim čimbenicima. Cilj ovog završnog rada je utvrditi uzroke emigriranja mladih, a kao glavni uzrok emigriranja mladih navodi se nezaposlenost. Nezaposlenost je jedan od najtežih problema današnjice kako za gospodarstvo neke zemlje tako i za pojedinca. Nakon uvoda, u drugom poglavlju su prikazane teoretske spoznaje o migracijama stanovništva (mladih), te njihovi uzroci i posljedice, a u trećem izlaganje je usmjereno na migracijska kretanja stanovništva Republike Hrvatske. Kroz četvrto i poglavlje istražena je nezaposlenost u Republici Hrvatskoj i utvrđeno o kakvoj je neusklađenosti na tržištu rada riječ. Moguća rješenja nezaposlenosti i emigriranja mladih prikazana su u petom poglavlju.

Mladi ljudi smatraju se društvenim bogatstvom svake zemlje, pa bez mladih ljudi nema ni demografske obnove, ni rasta i razvoja zemlje. Trend odlaska mladih ljudi trebalo bi smanjiti na najmanju moguću razinu kako ne bi morali „uvoziti“ radnu snagu i manje kvalificirane stručnjake iz slabije razvijenih zemalja jer su naši sretniji i bolji život pokušali pronaći u nekoj drugoj zemlji.

Ključne riječi: migracije mladih, uzroci migracija, nezaposlenost, Hrvatski zavod za zapošljavanje, suzbijanje nezaposlenosti.

SUMMARY

Human migration has been present since time immemorial and the main driver has always been running away from the bad and pursuing better living conditions. Migration can be caused by economic, political and geographical reasons. The aim of this paper is to determine the causes of youth emigration, the main cause of which seems to be unemployment. Unemployment is one of the most difficult problems of our time, both for the economy of a country and the individual. After the introduction, the second chapter presents the theoretical knowledge of human migration (youth), with their causes and consequences, while the third chapter focuses on the migratory movements of the Croatian population. The fourth chapter analyses unemployment in Croatia and the discrepancies in the labour market. Possible solutions for unemployment and youth emigration are presented in the fifth chapter.

Young people are considered to be the social wealth of every country, without them there is no demographic renewal, no growth or development of the country. The trend of young people leaving the country should be reduced to a minimum in order to avoid having to "import" workforce and less qualified experts from less developed countries, because our young people are trying to find a happier and better life in another country.

Keywords: youth migration, causes of migration, unemployment, Croatian Employment Service, combating unemployment.